9.6.2020

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Työ- ja elinkeinojaosto

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 neljänneksi lisätalousarvioksi (HE 88/2020 vp)

Innovaatiorahoituskeskus Business Finland esittää lausuntonaan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaoston esittämiin kysymyksiin seuraavaa:

1) Mitä Business Finlandille vuoden 2020 4. lisätalousarviossa ehdotettu rahoitus pitää sisällään, kun siihen ehdotetaan uutta merkittävää korotusta?

   Vuoden 2020 4. lisätalousarviossa Business Finlandille esitetään rahoitusta seuraavasti:

   a. Momentille 32.20.01 *Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin toimintamenot* (siirtomääräraha 3 v) lisäystä 2 763 000 euroa

      i. Lisäyksestä 1 000 000 euroa aiheutuu valmistavan teollisuuden uusia asiakkuuksia tukevista toimenpiteistä. Toimenpide toteutetaan yhdessä Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n kanssa tavoitellen strategisten kehittämiskokonaisuuksien nopeasta käynnistymisestä valmistavan teollisuuden tuotannon työpaikkojen palauttamiseksi, kun koronapandemiasta aiheutuneita rajoituksia puretaan ja taloutta avataan kohti normaalia toimintaa.

      ii. 700 000 euroa aiheutuu sahateollisuuden menekinedistämisohjelmasta. Business Finlandin yksi keskeinen toiminta on yritysten kansainvälistymisen edistäminen. Näiden kasvuohjelmien tarkoituksena on kerätä toimialan yrityksiä yhteen ja suunnata yritysryhmille markkina-alue kohtaisia vienninedistämispalveluja, jotta yritykset pystyvät tehokkaammin avaamaan vientitoimintaansa uusille markkina-alueille. Neuvontapalvelut tuotetaan Business Finlandin globaalin verkoston toimesta.

      iii. Määrärahan lisäyksestä 1 063 000 euroa aiheutuu vuoden 2018 talousarvion momentilta 32.01.40 *Valtionavustus kestävää kasvupolitiikkaa edistäville toimijoille* (siirtomääräraha 3 v) budjetoidun määrärahan uudelleenbudjetoinnista HX-hävittäjähankintaan liittyvän teollisen yhteistyön (HXIP) toteuttamiseksi. Teollinen yhteistyö etenee hävittäjähankinnan aikataulussa, jolloin alun perin vuoden 2018 talousarvioon otettu määräraha vanhenee ennen kuin teollisen yhteistyön toimet on ehditty saamaan valmiiksi.

      HXIP-projektin tavoitteena on maksimoida vuonna 2021-2022

päätettävään Suomen hävittäjähankintaan liittyvän teollisen yhteistyövelvoitteen hyödyt suomalaisille yrityksille ja tutkimuslaitoksille valittavan toimittajan ja tämän alihankintaverkoston kanssa.

b. Momentille 32.20.40 *Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen* (arviomääräraha) esitetään lisäystä 135 000 000 euroa ja samalla momentin perusteluja muutetaan siten, että vuonna 2020 saa tehdä uusia rahoituspäätöksiä enintään 1 382 516 000 euroa.

   i. Myöntämisvaltuuden lisäyksestä 60 000 000 euroa kohdistuu suurten yritysten veturikampanjan jatkamisesta

      Suurten yritysten Veturikampanja kohdistuu hallituksen tavoitteisiin 4 % T&K-panos ja 60 000 uutta työpaikkaa. Alkuvuodesta 2020 Business Finland järjesti haastekilpailun globaaleilla markkinoilla toimiville liiketoiminta-ekosysteemien veturiyrityksille. Kilpailun ideavaiheessa Business Finland sai 25 rahoitusehdotusta, joissa suuret yritykset lupaavat T&K-toiminnan lisäystä nykyisen T&K-toiminnan päälle yht. 1,5 miljardia euroa ja uusia T&K-työpaikkoja syntyisi 1900. Kampanjan ehdotusten tarve julkiselle rahoitukselle oli 374 miljoonaa euroa. Jo käytettävissä olevalla 60 miljoonan euron rahoituksella Business Finland saanee kannustettua yrityksiä lisäämään T&K-toimintaansa Suomessa n. 300 miljoonaa euroa ja kasvattamaan oman T&K-henkilöstönsä määrää n. 600 henkilöllä.

      Mikäli käytettävissä olisi nyt 4. lisätalousarvioesityksessä esitetyt toiset 60 miljoonaa euroa, saadaan kannustettua yrityksiä samalla 5-kertaisella tehotavoitteella 300 miljoonan euron T&K-toiminnan lisäyksiin. Suora T&K-henkilöstön lisäysvaikutus olisi vastaavasti arviolaskettuna n. 600 henkilöä.

   ii. Myöntämisvaltuuden lisäyksestä 15 000 000 euroa kohdistuu yritysten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten valmisteilla oleva tki-tiekartan mukaisten uusien kumppanuusmallien pilotoinnista

   iii. 180 000 000 euroa aiheutuu koronavirustilanteesta aiheutuvasta häiriörahoituksesta, jolla ehkäistään pandemian aiheuttamia talousvaikutuksia erityisesti palvelusektorilla sekä teollisuuden tuotantoketjujen häiriöiden korjaamiseen suunnattavista toimenpiteistä

c. Momentille 32.20.83 *Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan* (arviomääräraha) myönnetään määrärahan lisäystä 25 000 000 euroa. Lisäys aiheutuu aikaisemmin tehtyjen rahoituspäätösten maksatusarvioiden tarkentumisesta. Määrärahan lisäyksellä pyritään turvaamaan erityisesti pk-yritysten rahoituksen saanti koronaviruksen aiheuttamassa häiriötilanteessa.

d. Momentille 32.20.87 *Pääomalainat teollisuuden uudistamiseen ja yritysten liiketoimintaekosysteemien kehittämiseen* (arviomääräraha). Momentille myönnetään lisäystä 12 000 000 euroa ja momentin perusteluja täydennetään siten, että vuonna 2020 saa tehdä uusia rahoituspäätöksiä enintään 20 000 000 eurolla. Lisäyksellä turvataan kasvumoottorirahoituksen jatkuminen.

Talouden sukeltamisen yhteydessä on erityinen tarve varmistaa, että niukat osaajaresurssimme eivät jää toimettomiksi, vaan valmistelevat uusia avauksia, joiden varassa toivumme vastoinkäymisistä entistä kilpailukykyisempinä. Jollei rahoitusta pääomalainoihin saada jo tänä vuonna, ei kilpailutusta ehditä käynnistämään ajoissa, jotta päästäisiin valmistautumaan kansantalouden elpymiseen.

Business Finlandin myöntämillä pääomalainoilla vauhditetaan liiketoimintaekosysteemeissä tarpeellisten alustojen kehittymistä ja mahdollistetaan siten ekosysteemien innovaatiotoiminnan lisääntyminen. Pääomalainat mahdollistavat merkittävän kasvupotentiaalin ekosysteemien alustayhtiöiden käynnistämisen. Pääomalainoilla rahoitetaan ns. kasvumoottorihankkeita, joissa kehitettävä alusta ja liiketoiminta edistävät merkittävällä tavalla koko ekosysteemin innovaatiotoimintaa ja liiketoimintamahdollisuuksia.

2) Mihin tilanteisiin ja millaisille yritykselle rahoitus tulee kohdistumaan?

Esitetyt lisäykset Business Finlandin rahoitusvaltuuksiin ja –määrärahoihin sekä toimintamenojen lisäyksen avulla tuotettavat julkiset yrityspalvelut kohdistuvat pääosin pk-yrityksille. Esim. avustusvaltuuden lisäyksestä koronavirustilanteen taloudellisten vaikutusten vähentämiseksi kohdistuva 180 000 000 euroa tulee 90 % kohdistumaan mikro- ja pienille yrityksille sekä 10 % keskisuurille ja midcap-yrityksille. Tämän rahoituksen tarkoituksen on ehkäistä yritysten konkursseja aikana, jolloin talouden sulkeminen ja erilaiset rajoitteet sekä suositukset yhteiskunnassa haittaavat yritysten toimintaa.

Muilta osin esitetyt valtuuksien ja määrärahojen lisäykset edistävät yritysten toipumista kriisitilanteesta ja mahdollistavat osaltaan nopean liiketoiminnan kasvattamisen, kun eri maiden talouksia kriisin jälkeen avataan uudelleen. Rahoituksen lisäämisellä nopeutetaan myös yritysten mahdollisuuksia työllistää henkilöstä uudelleen sekä kehittää toimintaansa, jotta yritykset ovat kilpailukykyisempiä markkinoiden uudelleenavautuessa.

Suurimmat lisäykset avustusvaltuuksiin em. Koronatilanteen poikkeusrahoituksen lisäksi kohdistuvat veturiyrityskampanjaan sekä tki-tiekartan mukaisten uusien kumppanuusmallien pilotointiin. Veturiyrityskampanjan tavoitteena on saada etenkin suuret yritykset lisäämään huomattavasti tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaansa Suomessa ja luomaan uuteen liiketoimintaan tähtääviä miljardiluokan ekosysteemejä. Rahoituksen edellytyksenä on, että veturi sitoutuu lisäämään omaa tutkimus- ja kehittämistoimintaansa Suomessa vähintään kaksinkertaisesti Business Finlandin rahoitukseen verrattuna projektin keston aikana. Rahoituksella on oltava heijastevaikutus myös muihin ekosysteemin toimijoihin, kuten pk- ja start-up-yritykset sekä yliopistot, tutkimuslaitokset, ammattikorkeakoulut sekä muut julkiset toimijat, joiden tutkimus- ja kehittämisprojekteja Business Finland voi myös rahoittaa. Rahoituksella mahdollistetaan yritysten kyky panostaa tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä työllistää henkilöstöä erityisesti tutkimus- ja kehittämistoiminnan piirissä. Suomen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiomenot ovat noin 2,8 prosenttia bruttokansantuotteesta, kun tavoitteeksi on hallitusohjelmassa asetettu 4 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Business Finland pyrkii omalta osaltaan vaikuttamaan tavoitteeseen pääsyyn veturiyrityskampanjan kautta.

20 miljoonan euron pääomalainavaltuus on tarkoitettu kasvumoottoreiden alustayhtiöille liiketoiminnan rakentamiseen ja laajojen verkostovaikutusten synnyttämiseen. tavoitteena on nopeuttaa valtion pääomalainan avulla sellaisten yhtiöiden kehittymistä, jotka oleellisesti edistävät kasvumoottoriliiketoiminta-

ekosysteemien kehittymistä ja kasvua. Tällaisia voivat olla esimerkiksi alustayhtiöt tai dataoperaattorit, jotka ovat välttämättömiä uuden arvon ja kilpailuedun luomiseksi liiketoimintaekosysteemin yritysten ja niiden tarvitsemien kumppanien yhteistyönä. Tarkoituksena on kehittää yritysten toimintaympäristöä siten, että Suomeen syntyy tarvittavine infrastruktuureineen ja palveluineen houkuttelevia ympäristöjä, jonne yritykset tulevat tekemään tutkimus- ja kehittämistoimintaansa. Tavoitteena on, että Suomessa jo toimivat yritykset lisäävät toimintaansa täällä, mutta lisäksi syntyy myös ulkomaisia investointeja erityisesti lisääntyvän tutkimus- ja kehittämistoiminnan piirissä.

3) Miten lisärahoitus vastaa koronasta johtuviin yritysten rahoitustarpeisiin?

Avustusvaltuuden lisäys 180 miljoonalla eurolla on tarkoitettu pk- ja midcap-yrityksille, jotka haluavat päästä koronakriisin yli lisäämällä yrityksen liiketoimintaa edistävää kehitystoimintoja. Business Finland on lanseerannut kaksi rahoituspalvelua, joilla pyritään lieventämään koronavirusepidemian aiheuttamia talousvaikutuksia. Rahoituspalvelut on tarkoitettu Suomessa toimiville pk- ja midcap-yrityksille, joiden nykyinen liiketoiminta kärsii koronaviruksen aiheuttamista markkina- ja tuotantoketjuhäiriöistä. Rahoituksella yritys voi selvittää, suunnitella ja kehittää niitä toimenpiteitä, joilla se pystyy vähentämään liiketoiminnassaan kohtaamiansa häiriöitä ja valmistautumaan häiriötilanteen jälkeiseen liiketoimintaan. Häiriörahoitus ei vastaa kaikkien yritysten tarpeisiin, mutta on olennainen rahoitus niille yrityksille, jotka haluavat selvitä kriisistä kehittämällä toimintojaan. Business Finland on saanut toistaiseksi lähes 29 000 kpl rahoitushakemuksia, jossa on haettu rahoitus vajaa 1,5 mrd. euroa. Päätöksiä on tehty 18 800 kpl ja rahoitusta myönnetty 560 M€. Hakemuksia on odottamassa valmistelua ja päätöksentekoa n. 8 800 kpl, joiden rahoittamiseksi tarvitaan esitetty 180 M€:n lisävaltuus.

Normaalioloissa yritystukien tehtävä ei ole estää konkursseja. Tuilla kannustetaan yrityksiä sellaisiin toimiin, jotka hyödyttävät sekä niiden omaa kehitystä että laajemmin yhteiskuntaa. Tuet kannustavat työllistämään, investoimaan ja uudistumaan muuttuvan toimintaympäristön ja markkinoiden edellyttämällä tavalla. Ohimeneviksi arvioitujen kriisien aikana on koko yhteiskunnan edun mukaista auttaa perustaltaan terveitä yrityksiä selviämään vaikeiden aikojen yli. Yritykset työllistävät, luovat arvoa kansantalouteen ja hankkivat vientituloja maailmalta. Kriisistä toipuminen kärsii huomattavasti, jos toimivien yritysten ja yrittäjien muodostama perusta uudelle nousulle päästetään hajoamaan ja joudutaan sitten rakentamaan uudelleen. Korona-epidemia on aiheuttanut kriisin, jolla on merkittäviä vaikutuksia yritystoimintaan.

Veturiyrityskampanjalla (60 M€ avustusta), kasvumoottorirahoituksella (20 M€ pääomalainaa), kumppanuusmallin pilotoinnilla (15 M€) sekä muilla pienemmillä rahoituksen lisäyksellä edistetään elinkeinoelämän toipumista kriisitilanteesta sekä nopeutetaan yritysten mahdollisuuksia luoda työpaikkoja. Toimenpiteillä lisätään hyvin merkittävästi yritysten panostuksia tutkimus- ja kehittämistoimintaan, esim. veturiyrityskampanjassa yrityksen ovat sitoutuneet lähivuosien aikana lisäämään omia panostuksiaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan satoja miljoonia euroja sekä työpaikkoja useita satoja.

Avustusvaltuuksien lisäyksestä 180 M€ poikkeusrahoitukseen liittyy kriisin pelastusvaiheen yritysten välittömien toimintaedellytysten turvaamiseksi. Muilta osin rahoitus- ja palvelumahdollisuuksien lisääminen edistää kriisin toipumisvaihetta panostamalla nyt uutta nousua valmistelevaan kehittämistoimintaan turvaamalla yrityksille parhaat mahdolliset lähtökohdat menestykseen, kun epidemia väistyy ja taloudet eri puolilla maailmaa alkavat avautua.

4) Millaisia positiivisia vaikutuksia sillä arvioidaan olevan?

Talouden epäjatkuvuuskohdassa, kuten nyt koronakriisissä, arvoverkot muuttavat muotoaan ja markkinaosuuksia jaetaan globaalisti uudestaan. Lähiaikoina tarvitaan vahvoja uudistumisen kannusteita, maakuvamarkkinointia ja vienninedistämisen palveluja, jotta yrityksillemme turvataan parhaat mahdolliset lähtökohdat menestykseen, kun epidemia väistyy.

Kysynnän ja tuotannon hiipuessa korona-epidemian vuoksi yritykset pyrkivät rahoitustilanteen salliessa sitomaan osaavat työntekijänsä uutta nousua valmistelevaan kehittämistoimintaan ja uusien markkinoiden selvittämiseen. Korona-viruksen yrityksille aiheuttamista häiriöistä selviämiseen tarkoitetun erityisrahoituksen lisäksi myös Business Finlandin innovaatiorahoituksen kysyntä on tänä vuonna lisääntynyt noin 20 % edellisen vuoden tasosta.

Vaikka korona-epidemia muokkaa parhaillaan rajusti toimintaympäristöämme, se ennen kaikkea kiihdyttää uudistumistarvetta, jonka kohtaisimme joka tapauksessa. Esimerkiksi tieto- ja viestintäteknologiaan kohdistuvat yritysten investoinnit tiedetään erittäin tärkeäksi tuottavuuskehityksen ja kasvun selittäjäksi, mutta niissä Suomi on viime vuodet jäänyt rajusti jälkeen tärkeimmistä kilpailijamaistaan (kuva 3). Kun korona-epidemia on kiihdyttämässä edelläkävijämaiden digitaalista murrosta entisestään, nyt on erittäin tärkeä varmistaa, etteivät suomalaiset yritykset joudu korona-epidemian jälkeiseen kilpailutilanteeseen kohtalokkaalta takamatkalta. Business Finlandin korona-rahoituksella halutaan rahoittaa niitä yrityksiä, jotka osaavat ja pystyvät uudistamaan ja joilla on parhaat mahdollisuudet selvitä koronakriisin yli.

Esitetyt rahoitusvaltuus ja määrärahalisäykset edistävät merkittävästi suomalaisten yritysten mahdollisuuksia lisätä vientitoimintaansa, panostuksiaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan, lisätä työpaikkoja sekä selviytyä toimintakykyisinä kriisin yli, kun talous on kärsinyt koronan aiheuttamien rajoitusten vuoksi.

Veturiyrityskampanjaan esitetyllä 60 M€:n myöntövaltuuden lisäyksellä voidaan rahoittaa 3 – 4 uutta projektia, joissa yritykset ovat alustavasti suunnitelleet lisäävänsä tutkimus- ja kehitystoimintaansa Suomessa noin viisinkertaisesti verrattuna tarvittavaan julkiseen rahoitukseen. Uusia työpaikkoja syntyy yli 400.

Kasvumoottorirahoituksen osalta vuosina 2018 ja 2019 (rahoitus 20 M€ molempina vuosina) toteutetuissa hauissa odotettavissa olevat vaikutukset ovat:

Vaikuttavuus	Rahoituspäätös 2019	Rahoituspäätös 2018
Uusi liikevaihto Suomessa (M€) -Alustayhtiö -kasvumoottoriekosysteemi Suomessa	**1,1 mrd**	**4,9 mrd**
Uusi vienti (M€) -Alustayhtiö -kasvumoottoriekosysteemi Suomessa	**1,8 mrd**	**2,9 mrd**
Uudet työpaikat Suomessa (kpl) -Alustayhtiö -kasvumoottoriekosysteemi Suomessa	**19 000**	**11 000**
Uudet kansainväliset investoinnit Suomeen (M€)	**0,2 mrd**	**0,5 mrd**
Suomen ulkopuolelle syntyvä liikevaihto (M€)	**31,4 mrd**	**1,8 mrd**
Suomen ulkopuolelle syntyvät työpaikat (kpl)	**9 800**	**3 140**

5) Mitä epävarmuuksia tai negatiivisia piirteitä voi rahoitukseen liittyä?

Rahoitus ei kata kaikkien yritysten tarpeita, minkä vuoksi tarvitaan muihin kuin kehitystoimintaan liittyvää rahoitusta yrityksille. On kuitenkin myös yhteiskunnan etu, että yritykset kriisiaikana eivät lomauta koko henkilöstöään vaan tuotannosta vapautuneet henkilöt tekevät kriisiaikana yrityksen liiketoimintaa edistäviä kehitystoimia. Julkinen rahoitus tähän toimintaan on tärkeää erityisesti tilanteessa, jossa yritysten tulorahoitus on ehtynyt.

6) Miksi kaikkien avustuksia jo hakeneiden rahansaanti tulee turvata?

Erityisesti poikkeustilannerahoituksen osalta on olennaista, että kaikki haun aukioloaikana 19.3. – 8.6.2020 lähetetyt rahoitushakemukset käsitellään samoilla kriteereillä. Rahoitus myönnetään siten yhteisin arvioinnein samanlaisiin tarpeisiin yrityksille, jotka hakivat rahoitusta maaliskuussa kuin hakevat kesäkuussa. Näin varmistetaan myös hallintolain edellyttämä tasapuolinen kohtelu kaikille samaan hakuun osallistuneille yrityksille. Kaikilla rahoitetuilla yrityksillä on samankaltaiset tarpeet hakea, saada ja käyttää rahoitusta. Rahoituksen vaikuttavuus on myös samankaltainen kaikissa yrityksissä. Koska koronan vuoksi käyttöönotetut rajoitteet ja häiriöt yritysten liiketoimintoihin on tapahtunut ajallisesti eri aikoina, ovat yritykset hakeneet rahoitusta eri aikoina. Hakemusten hylkääminen esim. jonkin ajankohdan jälkeen olisi rahoituksen tavoitteiden kannalta sattumanvaraista eikä rahoitetuiksi tulisi ne yritykset, jotka ovat suunnitelleet vaikuttavimmat kehittämistoimet.

Kaikkia hakeneita yrityksiä ei rahoiteta vaan rahoituksen saavat vain kriteerit täyttävät yritykset. Keskeiset kriteerit ovat: yrityksen liiketoiminta on kärsinyt koronavirustilanteesta ja yritys käyttää myönnetyn rahoituksen oman toimintansa kehittämiseen, jotta se nousee kriisistä kilpailukykyisempänä.

7) Miten raportoidaan ja mitataan rahoituksen vaikutuksia?

Rahoituksen vaikutukset tullaan arvioimaan. Arviointikehikkoa ollaan parhaillaan tekemässä ja arviointityö käynnistyy poikkeusrahoituksen osalta syksyllä 2020. Business Finland tulee julkaisemaan nämä vaikuttavuusarvioinnit, kuten tekee kaikkien muidenkin rahoitusohjelmien osalta.

Innovaatiorahoituskeskus Business Finland

Ari Grönroos
Executive Director, Funding Services

BUSINESS FINLAND

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.
This document is digitally signed.

Dokumentin otsikko / Document title: Business Finlandin lausunto Työ- ja elinkeinojaostolle vuoden 2020 4. lisätalousarviosta

Asian tunnus / Case number: BFRK/1/060/2020
Dokumentin tunnus / Document number: 786

ALLEKIRJOITUKSET / SIGNATURES

Allekirjoittaja / Signatory: Grönroos Ari (ari.gronroos@businessfinland.fi)
Allekirjoitusajankohta / Signature time: 09.06.2020 06:03 UTC